

Uppsalas karamell- och konfektyrindustri

Det var apotekarna som var först med att tillverka karameller i Uppsala. De smaksatte gärna karamellmassorna med välgörande örter och essenser för att göra dem mer eftertraktade. Inte sällan saluförde de karamellen som innehållande någon medicinskt välgörande effekt. Men som så mycket annat så spred sig i mitten på 1800-talet kunskapen att koka karameller även till entreprenörer utanför apoteken.

Uppsalas första kända karamelltillverkare vid sidan av apotekarna var Lundholms Karamellfabrik i kv. Gerd på Storgatan. Den fabriken var igång redan i slutet av 1880-talet. Senare kom Upsala Karamell- & Konfektyrfabrik AB (som senare blev Fyris Chokladfabrik), G W Engvalls Karamellfabrik, som någon gång kring 1915 började tillverka karameller och konfekt i Uppsala men som i övrigt inte tycks ha lämnat några mera påtagliga spår efter sig. Karamell & Chokladfabriken Sonja på Kungsgatan 79 startades 1921 och blev Uppsalas största karamellfabrik.

Karamell- och Chokladfabriken Sonja

Som bransch betraktad var karamell- och konfektyrindustrin i Uppsala inte så betydande även om *Karamell- och Chokladfabriken Sonja* som mest hade ett 50-tal anställda. Det företaget grundades 1921. Då med firmanamnet Uppsala Karamellfabrik, K Eriksson & L E Andersson, med inriktning att tillverka karameller och konfekt. 1924 utökades tillverkningen för att även omfatta choklad. Produkterna såldes med varumärket *Sonja*. 1926 ombildades firman till AB Karamell & Chokladfabriken Sonja, som då var Uppsala mest betydande konfektyrindustri.

Karamell- och chokladfabriken startade i lokaler inne på gården till Svartbäcksgatan 26 (mitt emot Linnéträdgården) men flyttade senare till Kungsgatan 79 där man övertog lokaler efter Upsala Margarinfabrik Där blev man kvar till 1957 då fabriken lades ned. Den byggnad som karamellfabriken disponerade finns fortfarande kvar och det står t.o.m. Sonja på fasaden.

Karamellburk från Sonjas Karamellfabrik i Uppsala

Karamell- och chokladfabriken Sonja tillverkade choklad, marmelad, kola, konfekt, gelé- och lakritsartiklar, dragé, pastiller, fyllda och ofyllda karameller, julgranskonfekt, etc. Sonjas "Duckikola" var särskilt populär. Försäljningen skedde över praktiskt taget hela Sverige genom företagets resande. Produktionen marknadsfördes under varumärket "Sonja". "Sonjas tillverkningar" kunde man läsa på en del av de vackert målade burkar som varorna såldes ur.

När företaget var som störst (slutet av 1930-talet) hade man cirka 50-talet anställda med John Erik Andersson som huvudägare och verkställande direktör för företaget. Fram till 1950-talet var karamellfabriken en av de större i Sverige.

År 1957 hade konkurrensen blivit så hård att det inte gick att driva karamellfabriken längre och hela företaget avvecklades. Sonjas karamellburkar betraktas än i dag av många som rariteter.

Fyris Chokladfabrik som grundades omkring år 1911 höll till i kv. Suttung. Hit hade man två adresser, Kungsgatan 50 resp. Kålsängsgränd 18.

Företaget, som tillverkade kola, fyllda och ofyllda karameller, konfekt, m.m., kallades också Nya Chokladfabriken Fyris, vilket tyder på att det också funnits en föregångare. Det gjorde det också. Chokladfabriken Fyris hette ursprungligen Uppsala Karamell- och konfektyrfabrik AB och fanns i början av 1900-talet på Vaksalagatan 27. Där fanns detta företag, som drevs och ägdes av Axel Malmström, fram till 1911 då företagets flyttades till Kålsängsgränd och samtidigt bytte namn till Fyris Chokladfabrik.

På julbordet

Fyris Chokladfabrik på nuvarande Suttungs gränd

Chokladfabriken Fyris avvecklades i mitten av 1930-talet och deras lokaler övertogs 1936 av då nystartade AB Uppsala Sidenväverier.

Lundholms Karamellfabrik

H E Lundholm började någon gång 1888-89 att tillverka karameller och konfekt i en lokal mitt emot mejeriet vid Storgatan. 1908 flyttades verksamheten till Bangårdsgatan 13 och det var nu tillverkningen fick en mera fabriksmässig utformning. Lundholm disponerade här hela fastigheten och på gatuplanet hade han sin konfektaffär. Det här blev inte så långvarigt för året därpå, 1909, avled H E Lundholm. Dottern Tyra Lundholm, som under några år arbetat i faderns firma, övertog rörelsen och drev den vidare. Till sin hjälp hade hon en man som hette Westling.

Karamellpapper från H E Lundholms Karamellfabrik i Uppsala

Paret Lundholm-Westling lyckades inte få någon riktig fart på vare sig produktion eller försäljning och 1911 var de mogna för att sälja rörelsen. Köpare var Alma Ohlsson och hennes man. För dem gick det bättre. De tillverkade polkagrisar, sockerpastiller, honungskarameller, bröstkarameller, saft m.m.

Firman bytte ägare någon eller några gånger till innan det 1967 var dags för nedläggning.

Roland Agius
2010-12-06

© Uppsala Industriminnesförening och Roland Agius, 2010